

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد
بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم
از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

نویسنده: والننن کاتاسانوف، پروفیسور، دکتور علوم اقتصاد
برگردان: ا.م. شیری
۲۰ اپریل ۲۰۲۲

تجربه ایران در مقابله با تحریم‌ها

راه‌های رهانی از سلطه آمریکا

کشورهای ایالات متحده آمریکا، اتحادیه اروپا، انگلیس و متحدان و دست نشانندگان آنها از فیروزی تا اپریل، پنج بسته تحریمی علیه روسیه اعمال کرده‌اند که در تاریخ سابقه نداشت. اولاً، تحریم‌ها علیه روسیه شوروی و اتحاد جماهیر شوروی از اواخر سال ۱۹۱۷ تا آغاز جنگ بزرگ میهنی اعمال می‌شد. ثانیاً، تحریم‌هایی از سوی آمریکا و دست نشاندگانش علیه کشورهای نامطلوب از نظر واشینگتن نیز پس از جنگ جهانی دوم اعمال گردید. در ضمن، در طول سال‌های جنگ سرد، دوباره تحریم‌هایی علیه اتحاد جماهیر شوروی اعمال شد که تا زمان نابودی اتحاد جماهیر شوروی به این یا آن شکل ادامه داشت و از میان دیگر کشورهایی که مورد تحریم قرار گرفته‌اند، می‌توان از کوبا، کوریای دموکراتیک، چیلی، پاناما، عراق، ونزویلا و ایران نام برد. تحریم‌ها علیه کوبا (از سال ۱۹۶۰ تا امروز) و علیه ایران (از سال ۱۹۷۹ تا امروز) به ویژه بلندمدت تلقی می‌شوند. با این حال، کوبا و ایران در برابر فشار تحریم‌ها مقاومت کردند.

برای این که روسیه به طور مؤثر با تحریم‌های کنونی مقابله کند، جا دارد که تجربه مقابله با آنها در گذشته را به دقت بررسی کنیم. در این مورد می‌خواهم به تجربه ایران بپردازم. پس از سرنگونی رژیم شاه در سال ۱۹۷۹، تمام دارائی‌ها و ذخایر طلای ایران در بانک‌های آمریکا مسدود گردید. به دنبال آن، شهروندان و شرکت‌های امریکائی از انجام معاملات تجاری در ایران یا مشارکت در سرمایه‌گذاری مشترک با شرکت‌های ایرانی به طور کامل منع شدند. واشینگتن علیه شرکت‌های دیگر کشورها که سعی می‌کردند تحریم‌های ایالات متحده را دور بزنند، تحریم‌های ثانویه اعمال کرد.

واشنگتن اعطای وام از سوی نهادهای مالی بین‌المللی به ایران را در دهه ۱۹۸۰ ممنوع کرد. هرگونه مبادله کالا بین آمریکا و ایران به طور کامل مسدود شد. واشینگتن از همه کشورهای خواست تا عرضه تسلیحات و ارائه هرگونه کمک به تهران را متوقف کنند. در دهه ۱۹۹۰، واشینگتن محاصره کامل ایران را سازماندهی کرد و در سال ۱۹۹۵، حتی مسکو را به چشم‌پوشی از توافق با تهران مبنی بر عرضه بسیاری از انواع تسلیحات و اداری نمود.

همه چیز به همین منوال ادامه داشت تا این که در ماه جولای ۲۰۱۵ «توافق هسته‌ای» بین ایران و شش میانجی بین‌المللی (پنج عضو دائم شورای امنیت ملل متحد به اضافه المان) امضاء شد. اگر چه بعد از آن بخشی از تحریم‌ها علیه ایران برداشته شد، اما پس از گذشت کمی بیش از دو سال، آمریکا با تصمیم دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور ایالات متحده، از «توافق هسته‌ای» خارج شد و در سال ۲۰۱۸ تحریم‌ها علیه ایران را به طور کامل بازگرداند. واشینگتن با تهدید به اعمال تحریم‌های ثانویه به انگلیس، المان، فرانسه، روسیه و چین هشدار داد که اجازه نخواهد داد، محاصره ایران را نقض کنند و این هم آخرین تحول در تاریخ تحریم‌ها علیه ایران: ایالات متحده آمریکا در ۳۰ مارچ ۲۰۲۲، چهار شرکت و یک شهروند جمهوری اسلامی ایران را به فهرست تحریم‌ها اضافه کرد.

به این ترتیب، ایران ۴۳ سال است که تحت تحریم قرار دارد. اهداف تحریم‌ها شامل فروپاشی اقتصاد ایران، برانگیختن ناآرامی‌های مردمی، کنار زدن محافل ضد امریکائی از قدرت و بازگرداندن کنترل آمریکا بر تهران، تقریباً تغییر نکرده است. فقط یک هدف جدید به آن‌ها اضافه شد: جلوگیری از تبدیل شدن ایران به یک قدرت هسته‌ای. با این حال، هیچ نشانه‌ای دال بر این که واشنگتن به اهداف خود دست یافته، مشاهده نمی‌شود. ایران آموخته است که تحت تحریم‌های دائمی زندگی کند. پس چطور این کار را انجام می‌دهد؟

در اینجا دو راز اصلی وجود دارد: اول- ایران در طول چهار دهه توانسته است وابستگی اقتصاد خود به بازارهای خارجی را به میزان قابل توجهی کاهش دهد. دوم- ایران برای حفظ و توسعه روابط اقتصادی خود با سایر کشورها، سازوکارها و طرح‌های ویژه‌ای برای دور زدن موانع تحریم ایجاد کرده است. می‌خواهم در این باره با جزئیات بیشتری صحبت کنم. ابتداء، طرح‌ها و مکانیزم‌های مورد استفاده را لیست می‌کنم.

- ۱- انجام معاملات تجاری با شرکت‌های سایر کشورها بدون استفاده از ارز، یعنی انجام معامله پایاپای.
- ۲- استفاده از ارزهای ملی برای تسویه حساب در تجارت متقابل با سایر کشورها.
- ۳- استفاده از طلا به عنوان ابزاری برای محاسبه.
- ۴- استفاده از ارز نقد خارجی برای تسویه و نقل و انتقالات برون مرزی.
- ۵- استفاده از روش «حواله» برای نقل و انتقال پول برون مرزی که از قرن‌ها پیش در شرق رایج است.
- ۶- ارزهای رمزنگاری شده (شکل رقمی پول نقد-م).
- ۷- روش‌های مختلف تحویل پنهان کالا (در اصل قاچاق).
- ۸- انجام عملیات بازرگانی و حمل و نقل به نفع ایران با کمک بنگاه‌ها و حتی دولت‌های موسوم به «شوالیه سیاه».
- ۹- تأسیس شرکت‌های صوری در خارج از کشور برای انجام عملیات تجاری با ایران.
- ۱۰- تأسیس بانک‌هایی در خارج از کشور که برای عملیات پرداخت و تسویه تجارت خارجی ایران خدمات ارائه می‌دهند.

من روی برخی نکات لیست بالا تمرکز خواهم کرد.

نکته ۳. ایران به ویژه در آغاز دهه گذشته به طور فعال به استفاده از طلا در تسویه‌های بین‌المللی پرداخت. ایران برای صادرات نفت و گاز عمدتاً طلا دریافت می‌کرد. به خصوص از ترکیه و هند. در سال ۲۰۱۲ واردات طلا به ایران تا ۶

و نیم میلیارد دالر افزایش یافت که ده برابر بیشتر از سال ۲۰۱۱ بود. در عین حال، صادرات طلای ترکیه به امارات متحده عربی از ۲۸۰ میلیون دالر در سال ۲۰۱۱ به ۴ میلیارد و ۶۰۰ میلیون دالر در سال ۲۰۱۲ افزایش یافت؛ به اعتقاد کارشناسان، بخش بزرگ این طلا به منظور تبدیل شدن به ارز رایج در راستای منافع ایران بوده است. نیاز به واردات با پوشش طلا رفع شد. ایران با استفاده از شبکه واسطه‌ها، به فروش طلا به کشورهای نظیر هند، مالزی و دبی پرداخت که تقاضای بالایی برای جواهرات داشتند و طلا را به ارز تبدیل کرد. امریکا تلاش کرد تحریم‌ها را به عملیات طلای ایران تسری دهد، اما موفق نشد. قاچاق طلا سازماندهی گردید و یا ایران بدون داشتن کارخانه طلا در خاک خود، برای محاسبات از آن استفاده کرد.

نکته ۵. روش «حواله» قدمت دارد و قرن‌هاست که در خاورمیانه و نزدیک از آن استفاده می‌شود. روش مشابه آن، «روش هندی» است که به طور سنتی توسط هند و همسایگان آن استفاده می‌شود. در چنین روشی پول از مرزها عبور نمی‌کند. در کشورهای شرکت‌کننده در نظام حواله، افرادی هستند که به طور شرطی می‌توان آن‌ها را دلال نامید؛ آن‌ها به دستور شرکای طرف خود در کشورهای دیگر، پول را از صندوق‌های نقدی خود به مخاطب ارسال می‌کنند. با انجام معاملات معکوس در این صندوق‌ها، فرستنده پول را به صندوق دلال واریز می‌کند. اثربخشی روش حواله با سرعت انتقال فرمان ارسال پول از یک کشور به کشور دیگر مشخص می‌شود. در روش حواله معاصر از اعلام‌ها و تائیدیه‌های یک‌باره از طریق ایمیل، فاکس یا تماس‌های تلفونی و اخیراً از اسکایپ استفاده می‌شود. یکی از ویژگی‌های این روش این است که دارای دستگاه بوروکراتیک گسترده نمی‌باشد و عمدتاً معاملات در محدوده مبالغ تا ۱۰۰ هزار دالر انجام می‌شود (اگرچه نقل و انتقالات تا یک میلیون دالر هم وجود دارد). گیرنده پول را حداقل ظرف یک روز، حداکثر دو روز دریافت می‌کند. یکی از مزیت‌های مهم دستگاه «حواله»، کمیسیون پائین ترانکش آن است (۱ الی ۱ و نیم درصد). «حواله» می‌تواند از انتقال پول از ایران به این یا آن کشور در خاورمیانه اطمینان حاصل کند و سپس در صورت لزوم، دلالان می‌توانند پول را به بانک‌های مختلف در امریکا و دیگر کشورهای غربی منتقل نمایند. کلیه ترانکش‌های مالی به روش پرداخت متقابل انجام می‌شود. تسویه حساب دلال در کشور فرستنده و دلال کشور گیرنده بر اساس طرح تسویه انجام می‌شود و از قاچاق طلا، سایر فلزات گرانبها، ارز قابل تبدیل نقدی و غیره برای بستن تعادل استفاده می‌شود.

نکته ۷. ایران در طول دهه‌ها تحریم، بر هنر قاچاق تسلط یافت. ایران برای تحویل نفت خود به خریداران، راه‌های مختلفی را به منظور دور زدن تحریم‌ها توسعه داده است. مثلاً، بازرگانی نفت در نفتکش‌های بزرگ و پمپاژ مخفیانه آن به کشتی‌های خریداران قانونی در آبهای آزاد؛ تغییر نام و شماره شناسایی کشتی‌ها و نفتکش‌ها برای پنهان کردن این که آن‌ها متعلق به ایران هستند؛ خاموش کردن دستگاه شناسایی خودکار شناور برای نامرئی کردن آن‌ها.

نکته ۸. مشارکت دادن به اصطلاح «شوالیه‌های سیاه» در انجام عملیات تجاری و حمل و نقل به نفع ایران. این‌ها می‌توانند هم شرکت‌های جداگانه و هم کشورها باشند (ونزوئلا، عراق و برخی کشورهای آسیای مرکزی)، که برای دور زدن تحریم‌ها آماده کمک به تهران برای فروش نفت و برخی کالاهای دیگر هستند. نقش اصلی در مقاومت در برابر تحریم‌های اقتصادی را شاید روش‌ها و طرح‌هایی ایفاء می‌کنند که در دو بند آخر به آن‌ها اشاره کرده‌ام. اکنون به بررسی نکته ۱۰ می‌پردازم.

شواهد محکمی دال بر این وجود دارد، که بانکداری و سایر مؤسسات مالی ایران از طریق افراد مجازی، بانک‌هایی را در کشورهای دیگر تأسیس کرده (یا خریداری کرده‌اند). این‌ها بانک‌های عامل ایران هستند که در حوزه‌های قضائی خارجی تحت علائم منحرف‌کننده مختلف فعالیت می‌کنند. آن‌ها وجوه حاصل از صادرات نفت ایران را به دالر، یورو و

سایر ارزهای قابل تبدیل دریافت می‌کنند. از حساب این گونه بانک‌ها نیز بهای کالاهای وارداتی ایران به دالر و سایر ارزهای قابل تبدیل پرداخت می‌شود. این طرح با خطراتی همراه است، اما اگر منبع واقعی ارز یا هدف نهائی انتقال ارز از حساب بانکی پنهان باشد، می‌توان خطرات را به حداقل رساند. برای انجام این کار از عوامل مجازی، قراردادهای ساختگی، زنجیره‌های بلند واسطه‌ها و غیره استفاده می‌شود. در این زنجیره‌ها، بانک‌هایی از خاور نزدیک و میانه، قاره اروپا و انگلستان مشارکت دارند. علاوه بر این، تمام بانک‌های شرکت‌کننده در زنجیره بخوبی می‌دانند که ذینفع نهائی معاملات ارزی چه کسی است. کافی است جنجالی را که در دسامبر ۲۰۱۲ به پا شد، یادآوری کنیم. معلوم شد که بانک سابقه‌دار انگلیس **استاندارد چارترد** از لندن سیتی بیش از ۶۰ هزار تراکنش به نفع ایران انجام داده است. مقامات امریکائی بانک را مسؤول پولشویی در راستای منافع ایران دانستند و استاندارد چارترد ۳۲۷ میلیون دالر جریمه شد. بانک‌های اروپائی «یونی کردیت»، «اچ‌اس‌بی‌سی»، «رویال بانک اسکاتلند»، «دویچه بورس»، «سوسیته جنرال» و «کردیت آگریکول» نیز به دلیل نقض رژیم تحریم‌ها علیه ایران مسؤول شناخته شدند. بانک‌های امریکائی در چنین رسوائی‌ها مشارکت نکرده‌اند. زیرا، آن‌ها تحت نظارت شدید تجسس‌های مالی امریکا قرار دارند.

در ماه مارچ سال ۲۰۲۲ در روزنامه وال استریت ژورنال مقاله‌ی پر سر و صدای **یان تالی** تحت عنوان «به گواهی اسناد، اسرار نظام مالی ایران کمک کرد تا از تحریم‌ها جان سالم به در ببرد»، انتشار یافت. نویسنده می‌نویسد: «ایران با ایجاد یک نظام بانکی و مالی محرمانه برای انجام معاملات تجاری خارجی به ارزش ده‌ها میلیارد دالر، آموخته است که چگونه تحریم‌های ایالات متحده را با موفقیت دور بزند. این، به تهران امکان داد تا در برابر محاصره اقتصادی ایستادگی کند و در مذاکرات بر سر برنامه هسته‌ای ایران موضع سخت اتخاذ نماید. وال استریت ژورنال تراکنش‌های مالی ده‌ها فرد مورد اعتماد ایرانی را در ۶۱ حساب بانکی در ۲۸ بانک خارجی در چین، هانگ کانگ، سنگاپور، ترکیه و امارات متحده عربی به ارزش چند صد میلیون دالر مورد تجزیه و تحلیل قرار داد. مقامات اطلاعاتی غرب معتقدند که شواهدی حاکی از چنین معاملاتی به ارزش ده‌ها میلیارد دالر وجود دارد.

در این مقاله به مصباحی مقدم، سیاستمدار ارشد ایرانی نزدیک به علی خامنه‌ای، رهبر انقلاب اشاره شده است. وی در جنوری گذشته گفت که مبادلات پنهان واردات و صادرات بالغ بر ۸۰ میلیارد دالر در سال است. بنا به برآورد صندوق بین‌المللی پول، گردش مالی ایران در سال ۲۰۲۲ شامل فروش خارجی ممنوعیت‌های تحریمی به ۱۵۰ میلیارد دالر افزایش یافت. این میزان به دست آمده، دو برابر بیشتر سطح بالای سال‌های ۲۰۱۶-۲۰۱۷ است که ایران از تحریم‌ها معاف شد.

پی‌نوشت: ریانووستی روز اول اپریل اظهارات محسن کریمی معاون بین‌الملل بانک مرکزی ایران را منتشر کرد: «ایران با توجه به تجربه غنی خود در مقابله با تحریم‌ها در سال‌های اخیر، اقدامات لازم را برای برون‌رفت از زیر سلطه امریکا و کشورهای متخاصم انجام داد و آن‌ها را به روسیه نیز پیشنهاد کرد». این مقام ایرانی به صراحت گفت، که حتی اگر همه تحریم‌ها توسط واشینگتن برداشته شود، ایران قصد ندارد از سازوکارهای مالی توسعه یافته‌ای که ما را از سلطه امریکا خلاص می‌کند، به طور کامل امتناع نماید.

۳۰ فروردین- حمل ۱۴۰۱

مأخذ:

<https://www.fondsk.ru/news/2022/04/15/sankcii-iranskij-opyt-protivostojania-55982.html>